

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Acta Fabulosa, Auctore Anonymo, Ex codice nostro, primo Vallicellensi,
deinde clarissimi viri Balthazaris Moreti, collato cum aliis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

ACTA

FABULOSA,

Auctore Anonymo,

*Ex codice nostro, primo Valli-
cellensi, deinde clarissimi viri
Balthazaris Moreti, collato cum
aliis.*

Gesta San-
ctorum co-
gnoscendi

Supernæ sublimitas pietatis, nutu cujus benefi-
cissimi omnia sunt condita terrena pariter ac cæ-
lestia, non sanctæ desistit gremium Ecclesiæ
B matris sermonibus erudire salutiferis, et per suorum
merita virtutum monstrare incrementa: unde
convenit nimis populorum turbis exempla sanctorum
enarrare fidelium ad incitandos animos suorum
ad cælestium præmia gaudiorum. Nam quis digne
possit conscribere, eorum gesta et virtutifica-
tionum insignia quantam perpetuitatis indulgentiam
nobis pariter conferant et salutem? Inde nan-
que caritatis solidatur fideique fundamentum, amor
summæ nutritur pietatis, desiderium nascitur sanctæ
conversationis, temporalium despectus rerum
exoritur, virtutum gaudia generantur.

utilitas.

2 Magnum etenim Dei, ut cernimus, donum,
ac omnium meritis Sanctorum condignum, ut,
quorum eloquentiæ prædicationibus præfulget
Ecclesia felicibus; quorum edocti exemplis sumus
ad studia bonorum operum sanctissimis; quorum
in prælio certaminis spiritu veritatis sumus armati,
eorum quoque innumerosa certamina collaudantes,
ad optinendam Dei misericordiam sacris erigamur
meritis, et ad nostræ edificationem possibilitatis,
hæc eadem perhennibus inseramus monumentis;
et qui nostris cotidie affligimur delictis, ipsorum
C intercessionibus protegamur et meritum undique
consolationibus foveamur *a*.

Nobili genere
nata Roma
Benedicta

3 Igitur cum jam perfecti sermonis cœperat esse
seminatio seculis, verbumque Dei omni ætati,
omni sexui, universæ conditioni, secundum unus-
cujusque capacitatem intelligentiæ per sanctorum
venerabiles ecclesiarum dividebatur principes, erat
Romæ eo in tempore *b* quædam venerabilis virgo,
Benedicta nomine et merito *c*: hæc autem nobili
ex prosapia religione Christiana, secundum istius
seculi ordinem opulentia rerum non infima, gene-
nere patriæque Romani senatus sinu dicitur *d*
exorta, cui summa spes erat in Christo et con-
stantissimæ fidei semper devotio. Ipsa denique
sacra Benedicta virgo preciosa, pauperiem Christi
omnibus præferens divitiis, magis voluit pere-
grinari extorris et advena, quam principari in suis,
ut fuerat digna. Nam instruebat circa se quoscum-
que poterat contingere, fidelium animos, persolvens
Deo cotidie orationum vota, ymnorum et laudum
ubertim præconia.

4 Habebat ergo secum in suæ sanctæ conversa-
Octobris Tomus IV.

tionis habitu generosas duodecim Virgines, pro-
creatas unius germine seminis *e*, et decoras opinione
præfulgidæ indolis, in quarum mentibus virtus
sacræ operationis generaverat honorabile culmen
gratissimæ honestatis. Erant quidem una religiosæ
fidei semper familiaritate conjunctæ: numquam
viro ulli copulate fuerant vinculo maritali: eru-
dierat enim eas venerabilis Virgo multimodis vir-
tutum generibus, et sanctorum documentis Scriptu-
rarum perhennibus, formabanturque sensim ipsæ
adolescuntulæ omni pietatis opere, proficientes
ejusdem pietatis gratiâ, divina eis ubique repro-
pitante clementia. Postea tamen Benedicta, beata
Christi virgo devota, de paternis nequaquam aliquid
substantis adipisci cupiens, ut Christo militare
posset, omnibus perquirat modis. Precibus enim
humillimis depoposuit, quo numquam eam in pro-
priis facultatibus eam * manere concederet; sed
omnem vitæ suæ cursum in peregrinationis laborem
exponderet.

A. ANONYMO.
duodecim
virgines pie
insituit, et
amore Chri-
sti* abundat
cam

5 Ista quidem et alia plurima intra se cogitando,
volvebat sæpe in animo, quæ pereptura erat in
celo. Audierat nanque jam tunc quorundam re-
latione multimodè gloriosæ martyrum Christi certa-
mina, videlicet Quintini et Luciani *f*; aliorumque,
qui ab urbe Roma progressi, locis in diversis,
operante gratiâ Salvatoris, Galliarum populis,
jam palmam martyrii sunt adepti, viam prædi-
cando veritatis. Sic denique sancta Benedicta cum
supradictis virginibus, simili desiderio accensis,
concordanti voto, relicto solo parentibusque, fines
Gallorum. Domino ducente, feruntur *g* advenisse.
Non equidem, quæ fuerant unius amore caritatis et
studio corroboratæ sanctæ conversationis, aut
formidinis causa devictæ, aut timidæ de perse-
cutionis examine, longa terrarum petierunt spatia;
sed illud præcordialiter scientes, quoniam, qui-
cumque plus laborat in Dei servitio, majoris
præmii in remuneratione condignus habebitur in
futuro.

peregrinata
in Gallias est.

E

f

g

6 Quisquis enim se Christianum profitetur, debet
veraciter per omnia Auctoris sui sectari exempla,
dicente Scriptura: " Qui dicit, se in Christo ma-
nere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambu-
lare *h*. " Unde non immerito Dominicæ jussionis,
audaciam temeritatis calcaverunt humilitate
sanctitatis, derelinquentes temporalia; et pro hiis
mercate sunt sempiterna. Nulla enim dolositas,
nullus rancor invidiosæ fraudis obviaverat in itinere
Sanctis, quoniam munitæ erant auxilio dexteræ
cælestis. Præfata vero jam Dei Famulæ, gratiâ
divini Spiritus ammonente, ab invicem separari
sunt jussæ *i*, quo unaquæque earum passim suo
potius ingenio fructum multiplicem acquireret
Domino.

ubi isdem
divinitus jus-
sis invicem
separari,

h

F

i

7 Hiis itaque tali separatis ordine, sancta Bene-
dicta tandem cum quadam collectanea et conser-
vula sua, nomine Liobera *k*, Lugdunum *l* venit,
quod et ætas antiquior Bibrax *m* nuncupari maluit;
ibique aliquantisper commorata cœpit toto cordis
affectu Domino, ut solito, famulari Christo, sanctis
dedita *n* conversationibus, temporalium nudata
rerum opibus, reconditum habens semper in scrinio
pectoris Dominicæ monumentum præcepti; ideoque
voluntatem sui affectus venerabiliter consecuta
fuisse legitur *o*. Instabat quoque jejuniis et ora-
tionibus crebris, ac despiciebat cunctarum blan-
dimenta opum pro amore regni cælestis. Cum

ipsa Lugdu-
num, atque
hinc Aurinia-
cum se reci-
pit,

k

l

m

n

o

A. ANONYMO. ergo cotidie tantum sanctitatis perficeret opus, significatum est ei indicio divinæ voluntatis adire Auriniacum, locum super Iseræ fluvio situm, ibique prædicationum Christi documentis, viribus insistere cunctis.

ubi dum
sanctitate
ac beneficiis
claret,
p.

8 Hic siquidem memoratus tunc pollebat anti-
quitate locus, quia erat flumine jocundus, terris
fecundus, arborum situ nemorosus; spurcitiis
tamen adhuc ydolorum nimium repletus p. Hunc
ergo locum præclara Martyr elegerat expetendum,
quo, auxiliante gratia Dei, certamen gloriosum
triumphandi adversus hostem faceret, et post tanti
conflictionem certaminis in futuro præmium æternæ
caperet beatitudinis. Ad quem cum primum an-
gelico ductu, Dominicæ protectionis munita clipeo,
animo accessisset intrepido, idem jam dictus locus
maximam Christi gratiam in lucrandis populis
fuerat adeptus: ubi hæc gloriosa virgo devotione
sanctæ professionis cotidianis vivens diebus juve-
niles artus jejuniis macerabat felicibus. Erat enim
mira patientiæ, sanctæ humilitatis, et cælestium
gratiarum exornata donis. Vultu nanque placida,
mente tranquilla, sermone nitida et opere sancta.
B Hæc autem et alia multa de ea, operante divi-
na clementia, per contigua divulgabantur loca:
idcirco ad eam convolabat plebs invalida, cui
concessit gratia piissimi Conditoris medelam ani-
mæ et corporis per ejusdem meritum Benedictæ
virginis.

judicii sisti-
tur: Chris-
tum confite-
tur,
q.

9 Audiens quoque hæc quidam Matroculus q
scelestissimus iudex ad prædictum celeriter per-
venit Auriniacum, qui ideo ad eundem locum
venerat, ut si ipso venerabilis Virgo suis obe-
dire mandatis nollet, eam statim jugulando abs-
que ulla dilatione necaret. Denique studebat mul-
topere minister dæmonis et totius fomes crimi-
nis, qualiter ipsius pretiosæ Virginis animam,
ad cæli palatium properantem, ad inferni clau-
stra mitteret, et Christi sanguine redemptam
denuo dæmonicæ jugo servitus inclinaret. Hinc
enim jam dictus Matroculus, cum ad præfatum
locum advenisset, statim jussit, illic sibi sessio-
nem parari, sanctamque Dei Virginem suis aspe-
ctibus sisti. Cui et ait: Puella, tu quæ es, aut
quæ diceris, aut cujus conditionis es? Beata Be-
nedicta respondit: Vere Christiana sum; quia
semper Christum ab infantia cupivi colere, et
nunc et in perpetuum cupio in ejus mandatis
jugiter perseverare. Si de nomine aut conditione
requiris: Civis etenim sum Romana juxta me-
C orum conditionem parentum, Benedicta tamen
nuncupata.

eaque in
confessione

10 Tunc Matroculus iudex scelestissimus ad
hæc hoc dixisse fertur: Si hæc ita se habent,
ut loqueris, expedit tibi meis parere consiliis,
quibus tormentalia possis evadere supplicia, et
in nostra permanere amicitia. Nam et ego tibi
alloquar secretius, quod sum genere Judæus r,
nec nomen Jesu crucifixi, cujus te servulam
corde asseris, et ore publice profiteris, nun-
quam mente amavi, neque ejus dicta auribus
prosum meis inferre temptavi; sed semper ejus
culmen Ecclesiæ, quod videtur a Christianis ve-
nerabile, in quantum potui, destruere valenter
curavi. Sancta autem Benedicta, audita temerita-
tis audacia, nimique præsumptionis injuria,
confestim dixit ad eum: Audi, Matroculè, omnium
hominum infelicissime; audi me servulam Christi,
reddere tibi paratam de omnibus rationem. Nemo
etenim potest omnipotenti Deo in una eademque

re, atque ejus hostibus gratus existere: nam se D
denegat amicum Deo, qui ejus placet inimico.

11 Cumque hæc audisset, iracundia repletus
ait ad eam: Benedicta, quis est Deus tuus, vel
quæ est potestas ejus, ut vindicet injurias tuas
de me, aut quis eripiet te de manibus meis? At
illa fiducialiter, ut ancilla Christi, nichil formi-
dans penas inimici, hæc verba implissimo respon-
dit carnifici: Deum enim habeo adjutorem, qui
est in cælo, cui me devovi virginem, habenti
totius creaturæ potestatem: ipsi soli die noctu-
que servio, illius servituti usque in finem prob-
abiliter adherere peropto. Tunc Matroculus ad
hæc: Benedicta, adhuc miserabilis puella, astu-
tulae tuæ in infantia positæ s, jam nunc misere-
re: nam, si non fueris rebellis, eris gratissima
coram oculis nostris. At illa respondens ait:
Magis parata sum pro nomine Domini mori,
quam in ullo sermone tuæ placere voluntati.
Audiens vero Matroculus pestifer hos sermones,
furore et ira repletus præcepit, eam expoliari, et
multis virgarum plagis admodum cædi; dixitque
ad eam: Ego quidem jam manifestavi clementi
vultu, quod nomen Christi nollem amplius au-
dire; et tu e contrario illud ostentas mihi. Cave
ergo, ne in nomine illius Crucifixi coram nostro-
rum auribus fidelium ulterius ista loquaris.

12 Cui sancta Virgo ait: Durum quippe et
nimis asperum michi videtur, Dominum meum
Jesum Christum inaniter deserere, qui crucifixus
est pro hominum salute, cui et vita et mors non
desinit famulari, cæli terræque, maris et homi-
num Creatori. Qui ex semetipso, antequam que-
quam faceret a principio, genuit Filium, et ex
virtute sua protulit Spiritum Sanctum: Filium,
per quem crearet omnia, Spiritum Sanctum, ut
vivificaret universa: qui linguas infantium etiam
fecit disertas, et fidelium mentes unius efficit vo-
luntatis. Ipsius enim amore inflammata veritatis
fideique arma suscepti, ut tuæ versutis impuden-
tiæ omnibus possim valenter resistere. Matrocu-
lus ad hæc: Benedicta, inexorabilis puella, quare
de tantis tormentorum penis utilius consilium
non excogitas, quæ tibi nostræ jussionis auctori-
tate præparabuntur, si illico animositas tua ac-
durus assensus nostris non concordet legibus.

13 Ad quem beata Christi martyr Benedicta
respondit: Certus etenim sis, totius malitiæ in-
ventor, quia præceptis tuis nunquam obediam;
quoniam filius es mortis, et idcirco patri tuo
diabolo, qui est in inferno, conjungeris t. Ego
quippe minas tuas non timeo; quia de illius re-
muneratione non diffido, qui unicuique fidelium
propriam promisit mercedem recipere secundum
suum laborem: ideoque pro temporalibus horren-
dum est nimis in manum Dei viventis incidere.
Hæc autem cum audisset ipse impius iudex, ve-
hementius amariusque furoris et iræ dementia suc-
census jussit, nimium faciem ejus cædi acerrimis
palmaram alapis. Cumque adeo cæderetur
corpus Virginis gloriosæ, illud exemplum in pen-
nis agebat Psalmistæ: " Illumina oculos meos,
" Domine, ne unquam obdormiam in morte; ne
" quando dicat inimicus meus: Prævalui adver-
" sus eam u. " Illa vero semper amplius nomen
Domini cum omni fiducia laudabat et magnifica-
bat, nihil adversariorum minas metuens, ita ut
omnes, qui illic astabant audientes hæc, mira-
rentur.

14 Tunc

A 14 Tunc beata Benedicta, venerabilis martyr, ait : Putas, per tua, o tyranne, tormenta pœnarumque minas a fide et Domini mei Jesu Christi amore me separari posse? Unde audi me, impiissime, quia, etiamsi mei cuncta corporis membra jubeas amputari, nec sic quidem confundar. Ego enim jam solidata sum et in Christo fundata : œdificata sum quippe in Christo, qui est meum fortissimum fundamentum. Ad hæc vehementissime indignatus Matroculus jussit, eam eucleo extendi, et plumbatis cædi : cumque compago membrorum vi pœnarum nimia solveretur, et totam corporis speciem unum vulnus obduceret, caro deflueret, secreta viscerum apparent, spiritu tamen fortis in confessione manebat sanctæ Trinitatis. Postquam vero beatam Benedictam, virginem Christi devotam, non terror principis, nec amor scelerosi judicis ullo modo superare valuit, jussit, eam rursus carcere claudi, donec inveniret, quibus eam tormentis crudelius laniaret.

B 15 Ipsa denique in obscuro carceris orante, jamque aurora diei appropinquante, ecce angelus Domini ejusdem carceris claustra ingressus apparuit, et totius spatiumcellulæ magna luminis claritate perfudit, et ait ad illam : Benedicta, gloriosa virgo, constans esto, omnem pœnarum devince timorem. In proximo est vocationis tuæ dies, quo te Dominus cum perhennis gloriæ corona martyriique palma ad se suscipiet, et supernorum civium participem faciet. Hiis sermonibus atque aliis angelicæ exhortationis inestimabili confortata gaudio, supervenienti ad eam undique populo denunciavit, fonte purgari perhenni, credentes Patrem ingentium, Filium unigenitum, a Patre quoque et Filio procedentem sine dubio Spiritum Sanctum. Hæc et hiis similia cum rationabiliter proferret in conspectu omnis populi, contigit, ut crederent in Dominum Jesum Christum per exhortationem sanctam de populis ferme centum quinquaginta quinque.

C 16 Porro cum audisset hæc impiissimus carnifex, magis ac magis furore exardens, sanctam iterum sibi præcepit exhiberi Benedictam, dixitque ad eam : Benedicta, puella nobilis, esto parata nostris obtemperare præceptis, ne te turpiter illas hanc presentem vitam amittere per tormenta faciam. Nam, si hoc celeriter non feceris, dexteræ gladio nostræ horribiliter consumeris. Tunc sancta Benedicta, glorioso Dei martyris, animo constanti talia protulit dicens : Considera, iniquorum procacissime, quanta beatæ immortalitatis gloria privaberis, si renatus ex aqua et Spiritu Sancto citius ad omnipotentis Dei clementiam non convolveris : notum namque sit tibi, quia pro fidelium cruciatibus paratus tibi expectat infernalis interitus. Nequaquam ergo acquiescas, o Matrocole mendacis Judæorum æ, qui pro Christo præstolantur Antichristum ; sed elige tu potius, vivere et salvari in Christo, quam temporaliter conversari in cœno Judaico, et post æternaliter cruciari in inferno.

C 17 Nam de nobis Christianis, vobisque Judæis quod scriptum est, illud oportet audiri : sic enim legitur : « Melior est canis vivus, leone mortuo y. » Canis vero vivus nos sumus ex nationibus ; leo autem mortuus Judæorum est populus, a Dei omnipotentis consortio segregatus. Nos enim viventes cognoscimus Pa-

trem, et Filium et Spiritum Sanctum ; Judæi vero tui, sanctam et individuum Trinitatem abnegantes, nichil boni sciunt, quia unigenitum omnipotentis Dei Filium jam venisse ad redimendum, non credunt. Unde relinque tu eorum societatem, infidelitatis plenam, quorum Deus venter est, et gloria in confusione ; quoniam terrena tantum, non caelestia, sapiunt, et veni ad Dominum meum Jesum Christum, qui patres tuos quondam eduxit de Ægypto, liberans eos de gravissima servitutis jugo ; qui etiam multos ex eis, uti fecit honore libertatis, ipsos reverenter * sanctificans per gratiam sancti baptismatis. Venire nanque ad sinum matris Ecclesiæ ne differas, habens adhuc spatium temporis, antequam tibi claudatur janua regni caelestis ; et, ne si sero veni do, Domine, Domine, aperi michi, dixeris, audire compellaris, Nescio te, operarie iniquitatis ; festina, inquam, purificari lavacro gratiæ Spiritus Sancti, quo florigeram possis pervenire ad gloriam paradysi.

E 18 Tunc Matroculus ; ut vidit constantiam ipsius irrevocabilem, fecit, eam acriter nervis cædi, iterum jubens, illam, ligatis manibus attergo, carceri mancipari, ubi ipsa Martyr gloriosa, multis doloribus afflicta, hæc suppliciter ad Dominum exorabat verba : O Lux veritatis inextinguibilis, Christe, qui non derelinquis invocantes te in veritate, respice in me, totius plasmator benignitatis, et libera dignanter Ancillam tuam a potestate nefandissimi carnificis. Fac etiam, Domine, misericordiam cum Servula tua ; quia benigna est nimium tua pietas sancta. Hæc autem cum orasset, confestim angelus Domini de cælo descendit, et omnia ligaminum vincula, quibus fuerat connexa, dirupit ; et gloriosa exinde Martyr coram cunctis sine macula exivit ; quo viso, plurimi ex populo crediderunt in Dominum Jesum Christum, ammirantes, sanctæ Virginis artus cunctos adhuc permanere illæsos.

F 19 Hiis ita patrat, oculos levavit ad cælum, et hujusmodi effudit preces ad Dominum : O bone Jesu, qui me inter manus frementium custodisti, illæsoque pudicitiae amore, ac bonitatis tuæ clementi respectu dignanter salvasti, assis protector mihi in omnibus, sicut propriis promisisti fidelibus : et item : Misericors et miserator Christe, qui gregem tuum vis salvare, et ad veritatis venire agnitionem, ad te confugio, et meum et omnium fidelium Salvatorem, miserere, Domine, quia tibi nichil est impossibile ; miserere meæ humilitati, qui cunctis tibi fideliter servientibus largam misericordiam impendis. Igitur cum iniquitatis judex videret, eum pro nichilo tanta ducere tormentorum supplicia, hanc sævæ in eam occisionis impressit sententiam. Benedictam, inquit, sacrilegam, nolentem nostræ uti amicitatis consilio, dignum est, nostræ exitiabiliter dexteræ interrere gladio.

F 20 Dei autem martyr Benedicta, virgo sacratissima, jam sui intelligens certaminis appropinquare finem, exultans inestimabili gaudio, Crucis signo undique corroborata, ad martyrii palmam pergit securo : unde idem stomachatus judex præclaram ipsius beatissimæ Martyris cæsariem accepit manu læva, et securim intorsit dextera in sacratissimæ Virginis tempora z ; sicque ejus percussa ictu agonem finivit cosmicum, a Salvatore sempiternitatis perceptura

A. ANONYMO.

* al, reverenter

E in carcerem rejecta, ex eo ab angelo illæsa educatur.

et ab ipso judice

securi perimitur

et extensa in equuleo plumbatis reductam carcerem

ab angelo invisitur: multos convertit ad Christum.

judici rursus sistitur, eique

Christianam religionem persuadere conatur.

A. ANONYMO. ptura præmium, quod sine fine manebit in secula seculorum: cujus gloriosa anima, angelicis manibus suscepta, ad cælum transfertur venerabiliter coronanda, talique suffulta deinceps præsidio angelorum cum gaudio eam susceperunt in cælestibus animæ Sanctorum.

Auctoris epilogus:

B 21 Nos ob quam causam dicamus carmina Christo, laudantes jubilando simul sermone parato: Rex tuorum Christe fidelium, preces suscipe, qui gloriosæ virgini Benedictæ celibi præstitisti, ut vinceret tui nominis hostes, et eorum illicita superaret intrepida, cujus muniti clementia tua deposcimus suffragia, ut ejus apud te adjuvemur precibus, qui in nostris nequaquam confidimus. Tibi enim, o ineffabilis Trinitas, conjuncta est moriendo, cui se consecraverat venerabilis Martyr caste vivendo, ac pro te, o Rex pietatis immensæ temporalem sustinuit pœnam, ut a te perciperet feliciter gloriam sempiternam: quoniam tui gratia factum est muneris, ut, postquam Virgo de utero prodiit Virginis, sexus fragilis esset firmus et fortis, habens in plerisque triumphum fortitudinis. Cum ergo in utroque tui sit juris, quod vicit, quia nichil valet mortalis infirmitas, nisi tua hanc * auxilietur pietas, pro nobis, quæsumus, tuam misericordiam exoret, qua a te accipit, ut hostem et inimicum tui nominis viriliter vinceret, consedasque propitiis, ut ejus sine cessatione patrocinia venerantes fidei muniamur auxilio, et in sancta professione jugiter viventes cælestis gratiæ reficiamur exemplo, ad laudem et gloriam nominis tui, Domine, quod est benedictum in secula seculorum. Amen.

22 Passa est autem octavo Idus Octobris venerabilis Virgo Auriniaco sub Matroculo, carnificæ impio, ubi per ejus devotissima merita fideliter petentibus vota præstantur multiplicia aa, divina operante clementia, cui est honor cum Patre et Spiritu Sancto, et gloria per omnia seculorum secula. Amen.

aa dies et locus in ardyrii: tumulus miraculis clarret.

ANNOTATA.

a Totus hic Prologus non legitur in altero codice nostro Ms., notato Q. Ms. 5; eæstat tamen etiam C in aliquot aliis Mss. apographis nostris.

b Vide, quæ ex hoc loquendi modo in Commentario prævio num. 31 annotavi de ætate scriptoris.

c Qui hæc Acta S. Saturninæ virgini ac martyri Romanæ affinxit, sat ineptus fuit, ut sic diceret: Erat Romæ eo in tempore quedam venerabilis virgo, Saturnina nomine et merito: quasi vero in Saturninæ vocabulo, non secus atque in Benedictæ, quidquam boni omnis esset. Vide Papebrochium in eadem S. Saturnina ad diem 20 Maii.

d Adi Commentarium prævium numm. 32 et 35: quamque parum firma sint S. Benedictæ Romana patria et senatorium genus, collige.

e An ergo eas omnes sorores cognatasve fuisse, existimavit? Nugæ.

f Vide, quæ hinc observavi pro S. Benedictæ martyrii tempore in Commentario prævio num. 35.

g Hæc quoque auctorem minime synchronum, sed longe remotum, atque e vulgari traditione scribentem omnino indicant, et proinde minime idoneum testem, qui tam insolens virginum factum persuadeat.

h Ex S. Joannis Epist. 1, cap 2 §. 6.

i Id ab angelo factum dicitur in ejusdem Sanctæ Officio proprio, die tertia infra Octavam, Lect. quarta his verbis: Cumque unanimiter essent perseverantes in oratione, advenit angelus, eximio splendore coruscus, qui Dei jussa ore tacendo deprompsit, easque ab invicem separari jubet, ut pluribus prodesse possint. Hæc ibi; sed procul dubio ex conjectura concinnatoris Officii, verba sublestæ fidei biographi sic interpretati.

k Alibi Limberia scribitur; Theophilus Renaudus Prolegomeno 2 in Indiculum Sanctorum Lugdunensium Scoberiam male nominavit. An Liobera vel Limberia, hic laudata, videri possit esse S. Libaria, hoc ipso die examinabimus.

l Laudunum habent noster alter codex Ms., et apographa Bonifontis ac serenissimæ Reginæ Sueciæ, hæcque civitatem, non alteram Segusianorum, per Lugdunum hic designatam, collige ex dictis in Commentario prævio § 1. Auctor tamen Officii proprii Auriniacensis Lugdunum pro Segusianorum urbe, vulgo Lyon, accepit: postquam enim dixerat, Benedictam cum sociabus suis primo gradum fuisse Lugduni, hincque illas ab angelo jussas discelere, hæc subdidit: Benedicta, cui Belgarum confinia ab angelo demandata sunt, assumpta una ex sodalibus, eaque nobilissima, Leoberia nomine, cum pedissequa sua, Laudunum magno labore venit. Ita etiam opinatus fuit Saussayus in Martyrologio Gallicano ad hunc diem; et ambo Lugdunum hic de Lugduno Clavato, seu Lauduno, vulgo Lyon rectius interpretati fuissent.

m Quotnam fuerit Remorum oppidum a Julio Cæsare lib. 2 de Bello Gallico Bibrax appellatum, disputant Geographi. Consuli possunt Marlotus tom. 1 Metropolis Remensis lib. 1, cap. 3: Hadrianus Valesius in Notitia Galliæ ad vocem Remi, et Martiniere in Lexico Geographico ad vocem Bibrax.

n In codice, ex quo hæc edo, hic supra scriptum est; vel OPERTA; Opera etiam legitur in Ms. Rubæ Vallis, aliisque: in Reginæ Sueciæ vero Induta virtutibus; quæ lectio magis congruit reliquis.

o Ubi istud legatur, nescio.

p Hic rursus biographus prodit, se longe post Sanctæ tempora scripsisse.

q Alibi Matroclus scribitur.

r Imo et professione, ex dicendis; quod quam parum in Romano judice verisimile sit, statuat lector.

s Quo juniorem Virginem facit, eo minus verisimilia reddit, quæ de ejusdem inter suas magisterio ducatuque supra narravit.

t An hæc similiaque verba congruant Virgini, quam supra miræ patientiæ fuisse dixit?

u Ex Psalmo 12.

x Ergo non solum genere, verum etiam professione, Judæum judicem hic nobis obtrudit iste anonymus.

y Ecclesiastæ cap. 9, v. 4.

z En denuo quid novi in judice Judæo Romano, ut ipse dictatæ a se sententiæ executor sit.

aa Scripsit ergo biographus hic, dum sanctæ Martyris sepulcrum jam multiplicibus miraculis vel beneficiis inclaruerat; ac proinde non fuerunt hæc Acta simul cum Beatæ corpore in primo hujus tumulo deposita.